

Міністерство освіти і науки України

Національний університет водного господарства та природокористування

Навчально-науковий інститут будівництва та архітектури

Кафедра охорони праці і безпеки життєдіяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк
“ _____ ” _____ 2016 р.

03-10-10

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

"Захист у надзвичайних ситуаціях та
організація аварійно-рятувальних робіт"

спеціальність 263 "Цивільна безпека"

спеціалізація "Охорона праці"

Робоча програма "Захист у надзвичайних ситуаціях та організація аварійно-рятувальних робіт" для студентів спеціальності "Цивільна безпека". Рівне: НУВГП, 2016. - 19 с.

Розробники: Шаталов О.С. к.с-г.н., доцент кафедри охорони праці і безпеки життєдіяльності, доцент.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри охорони праці і безпеки життєдіяльності

Протокол від "11" 10 2016 року № 3___

Завідувач кафедри _____ Филипчук В.Л.

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю "Цивільна безпека"

Протокол від "01" 11 2016 року № 3___

Голова науково-методичної комісії _____ Филипчук В.Л.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 5	Галузь знань <u>26 Цивільна безпека</u>	Обов'язкова (інтегровані)		
	Спеціальність <u>263 Цивільна безпека</u>			
Модулів – 2	Спеціалізація "Охорона праці"	Рік підготовки		
Змістових модулів – 3		3-й	4-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – <u>курсова робота</u>		Семестр		
Загальна кількість годин – 150		6-й	8-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 7		Рівень вищої світи: перший (бакалаврський)	Лекції	
			28 год.	10 год.
	Практичні, семінарські			
	24 год.		8 год.	
	Самостійна робота:			
	98 год.		132 год.	
	в т.ч. курсова робота:			
	24 год.			
Вид контролю:				
екзамен	екзамен			

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%):

- для денної форми навчання – 35 % до 65 %;
- для заочної форми навчання – 12 % до 88 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна "Захист у надзвичайних ситуаціях та організація аварійно-рятувальних робіт" включається в навчальні плани як самостійна дисципліна професійної та практичної підготовки.

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів знань і вмінь прогнозувати і моделювати розвиток аварій та техногенних надзвичайних ситуацій, встановлювати їхні класифікаційні ознаки та визначати методи протидії їхнім чинникам, забезпечувати заходи захисту як персоналу, так і матеріальних цінностей, організовувати рятувальні та інші невідкладні роботи.

Завдання вивчення дисципліни передбачає засвоєння студентами ознак та характеристик надзвичайних ситуацій техногенного походження, методів та приладів контролю за їхніми чинниками, методів прогнозування їх обставин, моделей виникнення і розвитку аварій, а також послідовності локалізації аварій за різних схем їх розвитку та безпечних методів ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій з організацією і проведенням рятувальних та інших невідкладних робіт.

Освоївши навчальну дисципліну студенти повинні

знати:

- діяльність і організацію Державної служби з надзвичайних ситуацій;
- класифікацію надзвичайних ситуацій та їх ознаки і критерії;
- характеристику джерел техногенних і природних надзвичайних ситуацій;
- чинники небезпек радіаційного, хімічного та біологічного походження;
- засоби захисту від наслідків надзвичайних ситуацій;
- основи ліквідації наслідків радіаційних, хімічних та біологічних небезпек;
- порядок організації та способи проведення рятувальних та інших невідкладних робіт за різних видів небезпечних подій
- послідовність локалізації аварій за різних схем їх розвитку;
- прилади та методи радіаційної, хімічної та біологічної розвідки та контролю.

вміти:

- класифікувати, розпізнавати та характеризувати надзвичайні ситуації різного походження;
- давати характеристику радіаційним, хімічним та біологічним небезпекам;

- оцінювати ступінь захисту працівників, будинків, споруд територій від чинників надзвичайних ситуацій та розробляти заходи щодо його підвищення;
- проводити вимірювання показників радіаційної, хімічної та біологічної небезпек;
- прогнозувати обстановку в осередку надзвичайних ситуацій;
- складати план реагування та інструкцію на випадок виникнення надзвичайної ситуації;
- організовувати і проводити рятувальні та інші невідкладні роботи в осередках надзвичайних ситуацій.
- складати комплекс заходів спеціальної обробки залежно від характеру небезпеки.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Цивільний захист – основа безпеки людини в надзвичайних ситуаціях

Тема 1. Причини виникнення та класифікація надзвичайних ситуацій.

Надзвичайні ситуації, причини виникнення та складові системи їх моніторингу. Система, завдання та загальні принципи організації структури ЦЗ України та об'єкта господарювання.

Класифікація надзвичайних ситуацій. Найменування та визначення основних показників джерел природних НС та номенклатура, позначення, розмірність і порядок визначення параметрів уражаючих чинників джерел техногенних НС.

Територіальний моніторинг за об'єктами, ресурсами, процесами та впровадження заходів щодо зменшення масштабів потенційно можливих НС.

Тема 2. Єдина державна система цивільного захисту.

Створення і управління діяльністю Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДС) та її підсистем. Режими діяльності ЄДС. Фінансування та матеріальне забезпечення заходів ЄДС.

Функціональні заходи у сфері державного регулювання та контролю ЄДС. Основні принципи забезпечення техногенної безпеки.

Тема 3. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій та їх наслідків.

Основні завдання, принципи та заходи і засоби захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного походження й застосування засобів ураження.

Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів щодо запобігання та мінімізації наслідків НС техногенного та природного походження.

Змістовий модуль 2. Небезпеки радіаційного, хімічного та біологічного походження

Тема 4. Небезпеки радіаційного походження та їх вплив на людину і навколишнє середовище.

Небезпеки радіаційного походження. Поняття радіації і радіоактивності та одиниці їх виміру. Джерела техногенної та природної радіоактивності. Утворення зон радіоактивного забруднення та їх характеристика.

Закон спаду рівнів радіації. Вплив радіації на людину та навколишнє середовище. Ступені променевої хвороби.

Тема 5. Радіаційні аварії та ліквідація їх наслідків.

Причини та наслідки аварій на радіаційно небезпечних об'єктах (РНО). Класифікація аварій. Основні типи ядерних реакторів. Режими радіаційного захисту.

Норми радіаційної безпеки. Критерії для прийняття рішення щодо заходів радіаційного захисту. Ефективність заходів радіаційного захисту на різних фазах розвитку радіаційної аварії. Прогнозування і оцінка радіаційної обстановки при аварії на РНО.

Тема 6. Небезпеки хімічного походження та ліквідація їх наслідків.

Хімічно небезпечні об'єкти. Сильнодіючі отруйні речовини (СДОР) та їх класифікація. Класифікація об'єктів господарювання і адміністративно територіальних одиниць (АТО) за хімічною небезпекою.

Системи моніторингу і хімічного захисту працівників об'єкту і територій. Прогнозування і оцінка надзвичайної ситуації хімічного походження. Ліквідація наслідків хімічних аварій.

Тема 7. Біологічні небезпеки та методи протидії їх наслідкам.

Небезпеки біологічного походження в умовах надзвичайних ситуацій. Біологічно небезпечні речовини (БНР) та їх характеристика. Вплив БНР на

організм людини та утворення карантинних зон. Поняття карантину та обсервації. Епідемії, епізоотії та епіфітотії.

Система моніторингу і методи біологічного захисту людей і територій. Ліквідація наслідків біологічних небезпек.

Тема 8. Методи та прилади радіаційної розвідки і контролю.

Поняття поглинутої, експозиційної та еквівалентної дози. Одиниці виміру радіації. Методи радіаційного контролю.

Призначення, будова та принципи дії приладів радіаційної розвідки та дозиметричного контролю. Порядок реєстрації та контролю отриманих доз опромінення. Порядок проведення вимірювань радіоактивного забруднення території, техніки та продуктів харчування. Шляхи зниження ступеня радіоактивного забруднення.

Тема 9. Методи та прилади хімічної розвідки і контролю.

Поняття та характеристика токсодози та її види. Гранично допустима концентрація та одиниці її виміру.

Призначення, будова та принцип дії приладу хімічної розвідки. Порядок проведення вимірювань забруднення повітря та ґрунту хімічно небезпечними речовинами. Шляхи зниження ступеня хімічного забруднення повітря та ґрунту.

Тема 10. Методи та прилади біологічної розвідки і контролю. Спеціальна обробка.

Методи біологічного контролю та їх характеристика. Засоби проведення біологічної розвідки. Порядок оцінки біологічної небезпеки за даними біологічного контролю та розвідки. Поняття епідемічного бар'єру.

Спеціальна обробка та її види. Заходи та засоби проведення спеціальної обробки при небезпеках радіаційного, хімічного та біологічного походження. Порядок проведення дезактивації, дегазації та дезінфекції.

Змістовий модуль 3. Захист у надзвичайних ситуаціях

Тема 11. Планування заходів цивільного захисту.

Загальні принципи превентивного та оперативного (аварійного) планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів НС. Вимоги до складу, змісту та форми плануючої документації.

Методика розроблення планів з попередження НС. Плануючі документи з теоретичного і практичного навчання персоналу ОГ до дій у НС, організація і проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з відпрацювання заходів за планами реагування на НС.

Тема 12. Угрупування сил для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

Сили і засоби цивільного захисту. Склад угруповань сил з ліквідації надзвичайних ситуацій. Аварійно-рятувальні служби їх завдання та функції

Система управління діями з ліквідації надзвичайної ситуації. Забезпечення дій сил та матеріальні резерви з ліквідації надзвичайних ситуацій.

Тема 13. Організація і проведення рятувальних та інших невідкладних робіт.

Організація розвідки осередку ураження та пошук постраждалих.

Організація та проведення пошуково-рятувальних робіт при повенях та затопленнях. Організація проведення аварійно-рятувальних робіт в умовах викиду хімічно небезпечних речовин. Організація аварійно-рятувальних робіт на водних об'єктах. Організація та проведення аварійно-рятувальних робіт в умовах радіаційного забруднення. Організація проведення аварійно-рятувальних робіт в зруйнованих будівлях та спорудах. Організація проведення аварійно-рятувальних робіт в горах.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Цивільний захист – основа безпеки людини в надзвичайних ситуаціях												
Тема 1. Причини виникнення та класифікація надз-	11	2	2	-	-	5	10	2	2	-	-	6

вичайних ситуацій												
Тема 2. Єдина державна система цивільного захисту	7	2	-	-	-	5	8	-	-	-	-	8
Тема 3. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій та їх наслідків	12	2	4	-	-	6	8	2	-	-	-	6
Разом за змістовим модулем 1	30	6	6	-	-	16	26	4	2	-	-	20
Змістовий модуль 2. Небезпеки радіаційного, хімічного та біологічного походження												
Тема 4. Небезпеки радіаційного походження та їх вплив на людину і навколишнє середовище	9	2	2	-	-	5	10	2	2	-	-	6
Тема 5. Радіаційні аварії та ліквідація їх наслідків	7	2	-	-	-	5	10		-	-	-	10

Тема 6. Небезпеки хімічного походження та ліквіда- ція їх наслідків	11	2	4	-	-	6	10		2	-	-	8
Тема 7. Біологічні небезпеки та методи протидії їх наслідкам	9	2	2	-	-	6	10		2	-	-	8

Тема 8. Методи та прилади радіаційної розвідки і контролю	10	2	2	-	-	6	12	2	-	-	-	10
Тема 9. Методи та прилади хі- мічної роз- відки і контролю	10	2	2	-	-	6	8		-	-	-	8
Тема 10. Методи та прилади біологічної розвідки і контролю. Спеціальна обробка	10	2	2	-	-	6	8		-	-	-	8
Разом за змістовим модулем 2	66	14	14	-	-	40	68		4	6	-	-
Змістовий модуль 3. Захист у надзвичайних ситуаціях												

Тема 11. Планування заходів цивільного захисту	9	2	2	-	-	6		2	-	-	-	10
Тема 12. Угрупуван- ня сил для проведення аварійно- рятуваль- них та інших невідклад- них робіт	8	2	-	-	-	6			-	-	-	10

Тема 13. Організація і проведен- ня рятува- льних та інших невідклад- них робіт	13	4	2	-	-	6			-	-	-	10
Разом за змістовим модулем 3	30	8	4	-	-	18		2	-	-	-	30
Усього годин	126	28	24	-	-	74	126	10	8	-	-	108
Модуль 2												
ІНДЗ	-	-	-	-	24	-	-	-	-	-	24	-
Усього годин	-	-	-	-	24	-	-	-	-	-	24	-

5. Теми семінарських занять (не передбачені)

6. Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
---	------------	-----------------

з/п		Денна форма	Заочна форма
1	Класифікація надзвичайних ситуацій	2	2
2	Оцінка радіаційної обстановки при аваріях на радіаційно небезпечному об'єкті	2	2
3	Оцінка хімічної обстановки при аваріях на хімічно небезпечному об'єкті	4	2
4	Оцінка інженерної обстановки при руйнуванні гідродинамічно небезпечного об'єкта	2	-
5	Оцінка біологічної безпеки	2	2
6	Оцінка інженерного захисту персоналу об'єкта	2	-
7	Прилади радіаційної розвідки та дозиметричного контролю	2	-
8	Прилади хімічної розвідки	2	-
9	Розробка планів реагування на НС та інструкцій щодо дій у надзвичайній ситуації	2	-
10	Проведення рятувальних та інших невідкладних робіт	4	-
	Разом	24	8

7. Теми лабораторних занять (не передбачені)

8. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

Підготовка до аудиторних занять – 26 год.

Підготовка до контрольних заходів – 30 год.

Опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях – 18 год.

8.1 Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Організація робіт по забезпеченню доставки сил та засобів до місця НС. Прокладення	2	12

	колонних шляхів, проїздів в завалах і на заражених ділянках.		
2	Правові та нормативні документи з питань надзвичайних ситуацій (НС)	2	12
3	Положення про класифікацію НС. Класифікатор надзвичайних ситуацій (ДК-019).	2	12
4	Система державних органів по управлінню та контролю за безпекою життєдіяльності населення	2	12
5	НРБУ-97. Регіональна програма радіаційного захисту населення	2	12
6	Основи методики визначення стійкого функціонування об'єкта. Вимоги нормативів до проектування інженерно-технічних заходів цивільного захисту на об'єктах	2	12
7	Організація і проведення спостереження, оцінки і прогнозу стану атмосфери, водних об'єктів і сільськогосподарських культур, довкілля території	2	12
8	Організація і здійснення державного нагляду та контролю за екологічною безпекою	2	12
9	Структура впливу параметрів людського фактору (стрес, недостатній рівень знань, інформації, помилкові дії тощо) на управління безпекою у НС	2	12
	Разом	18	108

9. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Курсова робота виконується кожним студентом за індивідуально отриманим завданням. Зміст курсової роботи передбачає застосування отриманих теоретичних знань і навичок щодо оцінювання впливу надзвичайних ситуацій техногенного походження на об'єкти, населення, навколишнє середовище та організувати проведення рятувальних та інших невідкладних робіт в об'ємі дисциплін "Захист у надзвичайних ситуаціях та організація аварійно-рятувальних робіт".

Обсяг пояснювальної записки курсової роботи складає до 50 аркушів формату А-4 та один аркуш ілюстративної частини формату А-4.

Структура та зміст пояснювальної записки:

Вступ

Розділ 1. Надзвичайні ситуації техногенного характеру. Проведення класифікації

1.1. Аналіз, причини та умови виникнення надзвичайних ситуацій

1.2. Характеристика надзвичайних ситуацій радіаційного (хімічного) походження

1.2.1. Джерела техногенних надзвичайних ситуацій

1.2.2. Класифікація й номенклатура параметрів уражальних чинників

1.3. Класифікація надзвичайної ситуації викликаної аварією на радіаційно (хімічно) небезпечному об'єкті

Розділ 2. Оцінка впливу чинників надзвичайної ситуації на об'єкт господарювання, населення, навколишнє середовище

2.1. Формування зон радіаційного зараження (хімічного забруднення)

2.2. Вплив чинників надзвичайної ситуації на працівників, службовців, населення

2.3. Вплив чинників надзвичайної ситуації на навколишнє середовище

Розділ 3. Ліквідування наслідків надзвичайної ситуації

3.1. Організація і проведення рятувальних та інших невідкладних робіт в осередку ураження

3.2. Організація і проведення спеціальної обробки

3.3. Розробка інструкції щодо дій персоналу при загрозі або виникненні надзвичайних ситуацій

Висновки

Список літератури

Порядок виконання, оформлення та захисту курсової роботи описаний у Методичних вказівках для виконання курсової роботи на тему "Оцінка надзвичайної ситуації викликаної аварією на радіаційно (хімічно) небезпечному об'єкті з розробкою заходів ліквідування наслідків" з дисципліни "Захист у надзвичайних ситуаціях та організація аварійно-рятувальних робіт".

10. Методи навчання

Під час лекційного курсу застосовується комплекти роздаткового матеріалу за темами дисципліни, дискусійне обговорення проблемних питань, мультимедійне обладнання.

На практичних заняттях вирішуються ситуаційні завдання та використовується матеріальна база кафедри для проведення практичних робіт.

11. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові запитання та ситуаційні задачі.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом проведення тестування;
- з практичних завдань – з допомогою перевірки виконаних завдань:

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Підсумковий контроль відбувається на екзамені в письмовій формі за результатом оцінки відповідей на екзаменаційний білет.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота													Підсум-ковий тест (екзамен)	Су ма
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2							Змістовий модуль 3			40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13		
5	4	4	5	5	5	5	5	5	5	4	4	4		

T1, T2 ... T13 – теми змістових модулів.

Оцінювання курсової роботи

Пояснювальна записка	Ілюстративна частина	Захист роботи	Сума
до 50	до 10	40	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
90-100	відмінно
82-89	добре
74-81	
64-73	задовільно
60-63	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки до виконання практичної роботи на тему: "Прогнозування масштабів забруднення небезпечними хімічними речовинами при аварії на хімічно небезпечних об'єктах і транспорті" з дисципліни "Цивільний захист" студентами денної та заочної форм навчання за всіма спеціальностями НУВГП / О.С. Шаталов, Г.І. Туровська. – Рівне: НУВГП, 2013. – 36 с. 064-155 (03-09-04)

2. Методичні вказівки до виконання практичної роботи на тему: "Класифікація надзвичайних ситуацій" з дисципліни "Цивільний захист" студентами денної та заочної форм навчання за всіма спеціальностями НУВГП / О.С. Шаталов, С.Л. Кусковець. – Рівне: НУВГП, 2013. – 32 с. 064-158 (03-09-05)

3. Методичні вказівки до виконання практичної роботи на тему: "Оцінка інженерної обстановки при руйнуванні підпірних споруд водосховищ" з дисципліни "Цивільний захист" студентами денної та заочної форм навчання за всіма спеціальностями НУВГП / О.С. Шаталов, С.Л. Кусковець. – Рівне: НУВГП, 2013. – 24 с. 064-160 (03-09-12)

4. Методичні вказівки до виконання практичної роботи на тему: «Оцінка радіаційної обстановки викликаного аварією на радіаційно небезпечному об'єкті» з дисципліни «Цивільний захист» студентами всіх

спеціальностей денної та заочної форм навчання / О.С. Шаталов, С.Л. Кусковець, Г.Г. Клекоць. – Рівне: НУВГП, 2012. – 23 с. 064-162

14. Рекомендована література

Базова

1. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 №5403-VI.
2. Основні санітарні правила забезпечення радіаційної безпеки України / МОЗ України, наказ від 02.02.2005 № 54.
3. Москальова В.М. Охорона праці в питаннях та відповідях / В.М. Москальова, В.Л. Филипчук, С.Л. Кусковець, В.О. Турченко. – Рівне: Редакц.-видавн. центр НУВГП, 2011. – 452 с.
4. 3. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №27.
5. ДСТУ 7098:2009. Ліквідування надзвичайних ситуацій та їх наслідків. Загальні положення.
6. ДСТУ 7095:2009. Захист населення у надзвичайних ситуаціях. Основні положення.
7. ДСТУ 3891-99. Безпека у надзвичайних ситуаціях.
8. Рекомендації з питань організації планування та проведення евакуаційних заходів на об'єктах господарської діяльності у разі виникнення надзвичайних ситуацій : методичні рекомендації / МНС України, наказ від 07.09.2010 р. № 761.
9. ДСТУ 4933:2008 Техногенні надзвичайні ситуації. Терміни та визначення основних понять.
10. ДСТУ 5058:2008 Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях. Основні положення.
11. ДСТУ 7095:2009. Захист населення у надзвичайних ситуаціях. Основні положення.
12. ДСТУ 7097:2009. Джерела техногенних надзвичайних ситуацій. Класифікація й номенклатура параметрів уражальних чинників.
13. ДСТУ 7098:2009. Ліквідування надзвичайних ситуацій та їх наслідків. Загальні положення.
14. Рекомендації щодо планування і порядку проведення евакуації населення (працівників) у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного, природного та воєнного характеру : методичні рекомендації / МНС України, наказ від 06.09.2004 р. № 44.
15. Про систему екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112 : Закон України від 13.03.2012 р. № 4499-VI.

16. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : Постанова КМУ від 9 січня 2014 р. № 11.
17. Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях : Постанова КМУ від 26 червня 2013 р. № 444.
18. Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій : Постанова КМУ від 26 січня 2015 р. № 18.
19. ДК 019:2010 Класифікатор надзвичайних ситуацій.
20. Організація управління в надзвичайних ситуаціях : методичні рекомендації / МНС України, наказ від 05.10.2007 № 685.
21. ДСТУ 4934:2008 Джерела фізичного походження природних надзвичайних ситуацій. Номенклатура та показники впливів уражальних чинників.
22. Типове положення про територіальну і функціональну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2015 р. № 101.
23. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII.
24. Про захист людини від інфекційних хвороб : Закон України від 06.04.2000 р. №1645-III.
25. Про зону надзвичайної екологічної ситуації : Закон України від 13.07.2000 р. №1908-III.
26. Про об'єкти підвищеної небезпеки : Закон України від 18.01.2001 р. №2245- III.
27. Про правовий режим надзвичайного стану : Закон України від 16.03.2000 № 1550-III.

Допоміжна

1. Бикова О.В. Основи цивільного захисту: Навч. посіб. / О.В. Болієв, Д.М. Деревинський, В.Н. Єлісеєв [та ін.]. - К: 2008.– 223 с.
2. Васійчук В.О. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / В.О. Васійчук, В.Є. Гончарук, С.І. Качан, С.М. Мохняк. - Львів, 2010. - 384 с.
3. Гончарук В.Є. Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях: навч. посібник / В.Є. Гончарук, С.І. Качан, С.М. Орел, В.І. Пуцило. - Видавництво НУ «Львівська політехніка». Львів, 2004 р. – 136 с.
4. Євдін О.М. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. У 3 т. : навч. посібник / О.М. Євдін, В.В. Могильниченко [та ін.]. - К.: КІМ, 2007, 2008. - 636 с.
5. Михайлюк В.О. Цивільна безпека: Навч. посібник / В.О. Михайлюк, Б.Д. Халмурадов. – К: Центр учбової літератури, 2008. – 158 с.

6. Осипенко С.І. Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту: навч. посібник / С.І. Осипенко, А.В. Іванов. - К., 2008. – 286 с.

7. Цивільний захист: Навч. Посібн. / За наук. ред. О.І. Запорожця. - К.: АМУ, 2008. – 250 с.

8. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник / М.І. Стеблюк. – К: Знання-Прес, 2007. – 487 с.

9. Цивільний захист: Навч. посібник / За ред. проф. М.О. Біляковича. – К.: Арістей, 2007. – 386 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Цифровий репозиторій Національного університету водного господарства та природокористування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ep3.nuwm.edu.ua/>

2. Державна служба з надзвичайних ситуацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dsns.gov.ua>

3. Рада національної безпеки і оборони України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rnbo.gov.ua>

4. Державна служба гірничого нагляду та промислової безпеки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dnopr.gov.ua/index.php/uk>

5. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.social.org.ua>

6. Інформаційно-пошукова правова система "Нормативні акти України" [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nau.ua>

7. Методичні вказівки до виконання практичної роботи на тему: "Оцінка радіаційної обстановки викликаної аварією на радіаційно небезпечному об'єкті" з дисципліни "Цивільний захист" студентами всіх спеціальностей денної та заочної форм навчання [Електронний ресурс] : / уклад. О.С. Шаталов, С.Л. Кусковець, Г.Г. Клекоць. – Рівне: НУВГП, 2012. – 23 с. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/2959>

8. Методичні вказівки до виконання практичної роботи на тему: "Класифікація надзвичайних ситуацій" з дисципліни "Цивільний захист" студентами денної і заочної форм навчання за всіма спеціальностями НУВГП [Електронний ресурс] : / уклад. О.С. Шаталов, С.Л. Кусковець. – Рівне: НУВГП, 2013. – 32 с. – Режим доступу : <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/2916>

9. Методичні вказівки до виконання практичної роботи на тему: "Оцінка інженерної обстановки при руйнуванні підпірних споруд водосховищ" з дисципліни "Цивільний захист" студентами денної та заочної форм навчання за всіма спеціальностями НУВГП [Електронний ресурс] : / уклад. О.С. Шаталов, С.Л. Кусковець. – Рівне: НУВГП, 2013. – 24 с. – Режим доступу : <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/2921>

10. Методичні вказівки до виконання практичної роботи на тему: "Прогнозування масштабів забруднення небезпечними хімічними речовинами при аварії на хімічно небезпечних об'єктах і транспорті" з дисципліни "Цивільний захист" студентами денної та заочної форм навчання за всіма спеціальностями НУВГП [Електронний ресурс] : / уклад. О.С. Шаталов, Г.І. Туровська. – Рівне: НУВГП, 2013. – 36 с. – Режим доступу : <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/2915>